

“מבצע שלמה” המבצע להעלאת יהודי אתיופיה לישראל.

שישי - שבת, 24-25 במאי 1991

פתיחה

תאריך 25.5.1991 היה כמו יום שבת רגיל עבור היהודים בישראל. אף אחד מהישראלים בארץ לא ידע שכבר מיום שישי נמצא בעיצומו אחד המבצעים הנועזים ביותר שהיה במדינה מאז הקמתה – “מבצע שלמה” להעלאת יהודי אתיופיה – בהשתתפות מאות נציגים של המדינה, חיילי צה"ל ומטוסי חיל האוויר. מהו מבצע שלמה? מה כל כך מיוחד בו? איך נולד? איך התנהל? מי לקח בו חלק ומה היו תוצאותיו? על כך תקראו בהמשך.

איך נולד וקרה מבצע שלמה?

היהודים באתיופיה

רוב יהודי אתיופיה גרו בכפרים במחוז גונדר שבצפון אתיופיה. יהודי אתיופיה הקרויים גם "ביתא ישראל" כמהו מאז ומתמיד לירושלים וחלמו על העלייה לארץ ישראל. הקשרים בין המדינות ישראל ואתיופיה לא היו טובים במשך שנים רבות. לכן היהודים לא יכלו לצאת מאתיופיה ולעלות לישראל באופן מסודר וברשות השלטונות האתיופיים. בשנים 1984-1985 התקיים מבצע משה בו עלו, בחשאי, אלפי יהודים מאתיופיה לישראל בדרך קשה ומסוכנת. אבל אלפי יהודים נשארו באתיופיה וחלמו גם הם לעלות לארץ.

המצב באתיופיה ובישראל לפני המבצע

המצב באתיופיה:

ב-1987 ישראל ואתיופיה חידשו את היחסים המדיניים ביניהן וב-1989 נפתחה מחדש שגרירות ישראל בבירת אתיופיה, אדיס אבבה. השמועה על פתיחת השגרירות עברה בין היהודים ורבים מהם ראו בכך סיכוי לעלות לישראל והגיעו ממקום מגוריהם בכפרים לאדיס אבבה. כך התקבצו באדיס אבבה יהודים רבים והמתינו במשך שנה ומעלה. החיים של היהודים בעיר הבירה היו קשים - הם חיו בתנאי עוני ורבים מהם שהיו חקלאים לא מצאו עבודה בעיר. חלקם נאלצו לחיות בעזרת כסף ששלחו להם מי שכבר חיו בישראל.

בחודש מאי 1991 עמד השלטון באתיופיה ליפול בידי מורדים וליהודים נשקפה סכנה רבה. ראש ממשלת ישראל אז, יצחק שמיר, הורה על חילוץ היהודים מאדיס אבבה.

ההכנות למבצע:

מדינת ישראל החלה להיערך לחילוץ יהודי אתיופיה חודשים רבים לפני שהחל מבצע שלמה. בחיל האוויר חישובו כמה מטוסים צריך כדי להעלות כ-14,500 אנשים ובדקו כמה דלק צריך כדי לטוס הלוך וחזור מאתיופיה לישראל. היה צורך להכין את המטוסים למבצע: ממטוסי המטען הוציאו את כל הציוד ופרשו מזרנים על הרצפה; במטוסי הנוסעים הוסיפו כסאות בכל שורה כך שיוכלו לטוס בכל מטוס כמה שיותר אנשים.

חיילי יחידת שלדג (יחידת צבאית בחיל האוויר שעוסקת במשימות מיוחדות), בפיקוד בני גנץ, למדו את מבנה שדה התעופה באדיס אבבה והכינו תוכנית פעולה לשמירה על העולים בשלב העלייה למטוסים.

הסוכנות היהודית הכינה רשימות מסודרות של העולים לקראת הטיסה ודאגה לליווי צוות רפואי למקרה של מחלות, פציעות או לידות. הסוכנות גם דאגה לאוכל ומים לעולים למשך ההמתנה, ההסעה והטיסה. עולים ותיקים יוצאי אתיופיה בישראל הוזמנו ללוות את העולים החדשים ולהודיע להם את ההודעות לאורך המבצע בשפה שהם מבינים. עבור הסעת העולים לשדה התעופה שכר האחראי על המבצע מטעם הסוכנות היהודית, מיכה גולדמן, אוטובוסים מקומיים של חברה אתיופית כדי שייסעו הלוך וחזור בין השגרירות לשדה התעופה.

תפקידם של אנשי המודיעין היה לבדוק כל העת מה המצב הבטחוני באתיופיה ולהודיע לראש הממשלה כאשר המצב במדינה או באדיס אבבה נעשה מסוכן מדי עבור היהודים ויש להעלותם באופן מידי.

מדינת ישראל נערכה גם לקליטה של העולים הרבים. אנשי הסוכנות היהודית, ביחד עם משרדי ממשלה שונים התחילו לתכנן את קליטת העולים בארץ מיד כשיגיעו: החלו להתאים מבנים שונים כמו מלונות או מרכזים קהילתיים לשמש מרכזי קליטה, הכינו אולפנים ללימוד עברית, פתחו בתי ספר וגייסו מתורגמנים, מורים ומדריכים וכן עולים ותיקים יוצאי אתיופיה כדי לקבל את העולים החדשים ולהקל עליהם את הקליטה בארץ.

המבצע:

יום שישי בבוקר, 24 בחודש מאי שנת 1991

ביום שישי, 24 למאי 1991, המצב באתיופיה נהיה מסוכן במיוחד ולכן הוחלט לקיים את מבצע שלמה באופן מיידי.

מטוסים מישראל התחילו להמריא לאדיס אבבה. בכל שעה בערך המריא מטוס. המטוסים המריאו עם דלק שיספיק לטוס והלוך ולחזור. כך חסכו זמן תדלוק באתיופיה ויכלו לחזור במהירות. המהירות הייתה חשובה בגלל המצב הבטחוני המתוח.

במטוסים הראשונים המריאו מפקד המבצע - אמנון ליפקין-שחק שהיה אז סגן הרמטכ"ל ואיתו כשבעים חיילים שישמרו בשדה התעופה. החיילים לא לבשו מדים אלא בגדים רגילים. כפי שתוכנן מראש, הגיעו גם רופאים, אנשי סוכנות ועולים ותיקים שעזרו בארגון ותרגום. בשדה התעופה באדיס אבבה הוקם חדר פיקוד ובו מכשירי קשר, מפות וכל מה שהיה צריך לניהול המבצע.

בחצר הבניין של שגרירות ישראל החלו לכנס את כל העולים שהיו רשומים לעליה, והסיעו אותם באוטובוסים לשדה התעופה, שם עלו על המטוסים והמריאו לארץ.

רק במוצאי שבת של 25 במאי 1991 נודע לתושבי ישראל כל שהתחולל במהלך השבת ועל כך שקהילת ביתא ישראל, יהודי אתיופיה עלו לישראל. ההתרגשות הייתה רבה מאוד, הן בקרב העולים החדשים והן בקרב התושבים בישראל. עד היום, נזכר מבצע שלמה בגאווה רבה.

זהו סיפורה של מדינה קטנה בלב המזרח התיכון שרואה את עצמה כביתו של העם היהודי כולו והחליטה לא להפקיר אף יהודי שחייו בסכנה במדינה אחרת ברחבי העולם. זהו גם סיפורם של היהודים העולים, שאחרי מאות שנים של כמיהה וגעגועים לארץ ישראל, עזבו את חייהם ובתיהם והחליטו לעלות לישראל.